

Dünya Hepimize Yeter

Sarkis Çerkezyan

15 Nisan 2007 - İmza günü

Çerkezzyan Ailesi

*“Geçmişini anlatma yalancı derler,
Bugünü anlatma dilenci derler.”*

Ağavni (Güvercin) Çerkezzyan'ın anası
Gül hanımdan aktaran Ragıp Zarakolu

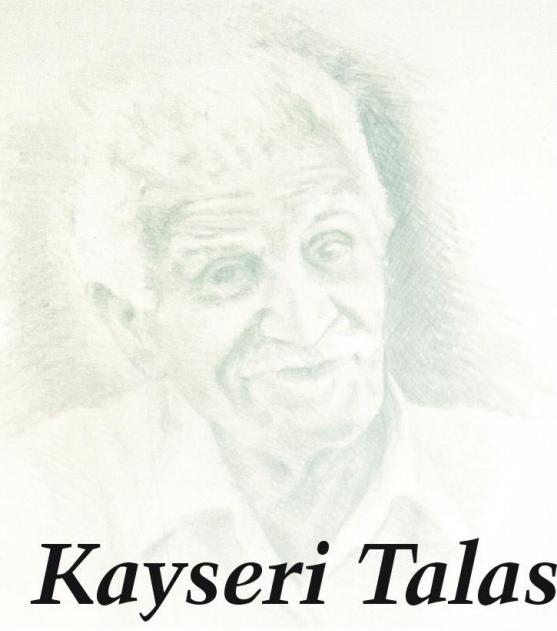
Annem

*1895 kırımının tanığı,
Tokatlı Arusyak hanım,
Gedikpaşa'daki
öğretmenliğinden sonra
1910'da Konya
Karaman'daki Ermeni
okuluna tayin olur,
1911 yılında babamla evlenir.*

Babam

*Kayseri Talas doğumlu
Gazaros Çerkezyan,
üç kardeşin en büyüğü,
Vart Badrikyan okulunda
tahsil görmüş, kendine
yetecek kadar okuma-yazma
ve matematik öğrenmiş.*

Sarkis Amcam

*“Çerkezzyan Ailesi'nin bütün fertlerinde,
az ya da çok, Sarkis amcamın kişiliğinden
izler vardır.”*

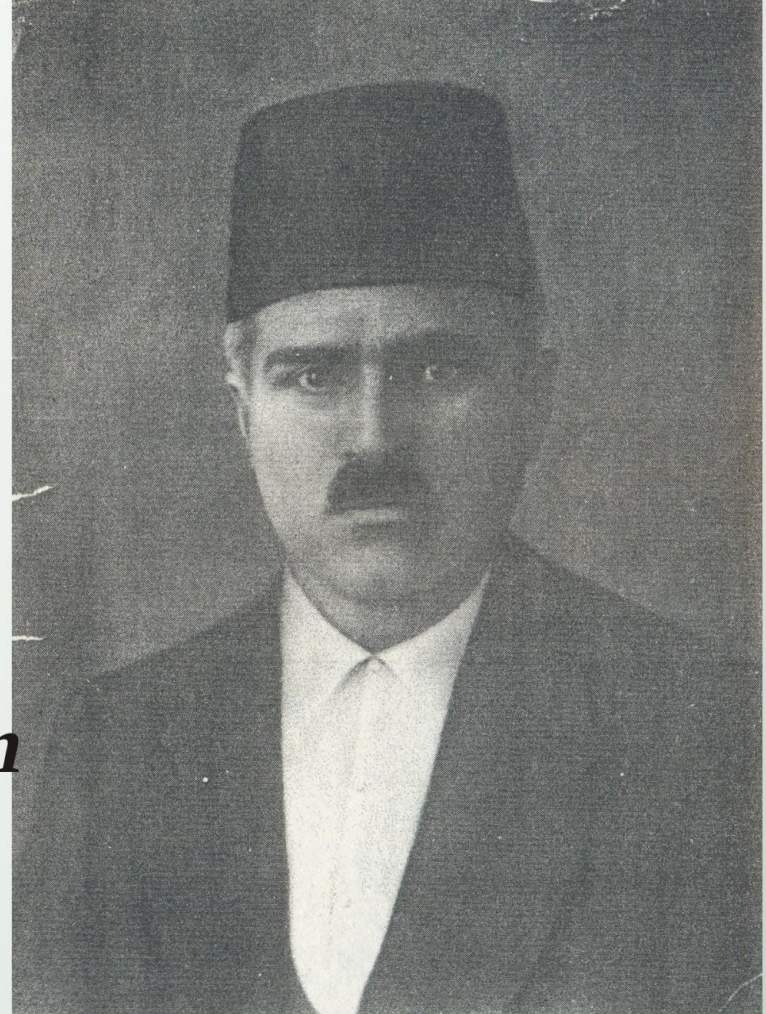
*Dürüstlüğüyle ünlü, babam gibi celep olan
Sarkis Amcam, koyun almak için gittiği Adana'da
1909 katliamında öldürüldü.*

*Mezarını bilsek, vasiyetini yerine getirmek için
başında ut çalardık.*

Ohannes Amcam

*Mizaç olarak,
zevk sefaya düşkün,
har vurup harman savuran,
kumar itiyadı da olan
biridir Ohannes Amcam.*

*Biraz da ağabeyine,
hesap verme yükümlülüğünden
kurtulmak için,
ayrılmak ister babamdan.*

Tehcir ve Çerkezzyan Ailesi'nin Dağılışı

24 Nisan 1915'te İstanbul'da 287 Ermeni aydınınının toplanmasıyla tehcir uygulanmaya başlandı.

Tehcire gönderilenler ve sağ kalarak geri dönme şansını yakalayabilenler içinde bizim aile de vardır.

Ne var ki, bu geri gelenler o günkü hükümet tarafından tehdit edilir.

Bu insanların büyük çoğunluğu korkudan tekrar Arap ülkelerine göç ederler.

Kirkor

*Sarkis amcamın büyük ođlu Kirkor,
o acılı tehcir günlerini gençliğinin
en coşkulu döneminde yaşadığından,
ilerde ruhsal sarsıntı geçirir.*

*1946'da annesi, kızkardeři ve erkek kardeři,
Ermenistan'a göçmüşlerdi.
Kirkor'u götürmek istediler ama, o gitmedi.*

*Lübnan'da
kimsesizlerin barındığı yerde öldü bu çocuk,
zengin ailenin çocuđu.*

TehcİR

1915 Temmuzundan itibaren Anadolu'daki Bağdat hattı üzerinde bulunan bütün şehir, kasaba ve köylerdeki Ermeniler sürgüne tabi tutulmuşlar.

Katliam Uyarısı

*1915 Ağustosunda Karaman Ermenileri de
şehirden çıkarılıp, sürgüne gönderiliyorlar.
Ohannes amcamın kullandığı ve
iyi cins atları koştugu araba,
kafilenin en önünde gidiyor.*

*Kilis üzerinden gitmişler
Arabistan'a...*

*Yollardaki, çadırlardaki o sefaleti
anlata anlata bitiremezlerdi...*

Fırat Kenarında Susuzluk

Açlık, sıcak ve susuzluk...

*Konyalı asker Rıza,
babası babamın yakın ahbabı.*

*“Rıza oğlum” demiş annem,
“bak muhacirler susuzluktan ölüyorlar,
buradan bize iki güğüm su getir.”*

Rıza akşama kadar bize su taşıdı...

Meskene'de bir "deli": Aram Andonyan

*Meskene'de sürgünde çöllerin
içinde bir deli dolaşmış.
Bir kişi dışında herkesin
"deli" zannettiği bu adam,
sürgüne gönderilen 287
Ermeni aydınından biri:*

Aram Andonyan

Cehennemden Kurtuluş

*İngilizler Halep'e girince Ermenilerin çoğu
memleketlerine dönmeyi düşünüyor...
Adana'dan öte trenle gidiliyor.*

*Nesiller,
o olayların hikayelerini dinleyerek
gelip geçtiler.*

*Türkü olup dudaklarda seslendi,
hikayeler yüreklere işlendi.*

*Bana öyle gelir ki, yeryüzünde bizim acımızı
en iyi yine biz kendimiz biliriz.*

Devam Eden Baskılar

Savaşın bitiminde Karaman'a dönen babam Gazaros, annem Arusyak, ablam Münevver, yani Arşaluys ve oralarda dünyaya gelip, kucaklarında getirdikleri ben...

Amcamın adını koydukları ben, Sarkis...

Bu kez de sadece Ermeni erkekleri sürüyorlar Karaman'dan.

Babam dağa çıkmayı tercih ediyor.

Babamın Tutuklanması

Babam, hasrettime dayanamayıp dađdan iniyor.

*Komşuların ihbarıyla babamı hapse koyuyorlar,
nesi var, nesi yok haraç mezat satıyorlar.*

*Karanlık bir gece yarısı, annem ve ben
sürgün edilen babamı, Karaman istasyonundan
uđurladık.*

*Rahmetli anacığım;
“Karaman, kararasın sen Karaman” derdi.*

Ereğli'ye Sürgün

*Babamdan gelen telgraf üzerine gittiğimiz Ereğli'de
kar karşıladı bizi;
iki gün evvel yine sürgün edilmiş babam.*

Bizleri iyi tanıyan insanların yardımlarını gördük.

*Bir gece annem telaşla “kalkın, kalkın”
diye seslendi.*

*Kapının eşğinde, sırtında bir heybe,
babam boylu boyuna dikilmiş bize bakıyordu.
Sevinçten sabahı zor ettim.*

Tahsil Sorunu

*Annem eğitim konusunda tutkuluydu.
Geceleri babamla tartışırlardı.*

*Babam gelmedi, 1928'de annem, ben ve
kızkardeşim Meline bindik trene.*

İzmit'i geçince denizle tanıştık.

*Haydarpaşa Garı'nda teyzem Aznif hanımla, eşi
Parseğ Şahrikyan efendi karşıladı bizi.*

İstanbul'da Yaşam ve Tahsil

*Teyzemler bizden rahatsız olunca
Gedikpaşa'da kiralık bir eve taşındık.
Nişanca'daki Bezciyan Okulu'na başladım.
Her yıl iki sınıf birden atlattılar beni,
okulu kısa sürede bitirdim.*

Tahsil Hayatımın BitiŒi

Galata'daki Getronogan Lisesi'ne baŒladım ve sınıf birincisi oldum.

Annem bizi okutmak için hizmetçilik etti, terzilik yaptı, kapıcı oldu.

Ben okuyayım diye ablamı okuldan çıkardı, tekstile iŒçi verdi.

Yetmedi.

Anneme "bu sene son, okumayacađım" dedim. Mecbur olduk, Ereğli'ye döndük.

Ereğli'de Hayat Mücadelesi

Önce ressamlığı denedim.

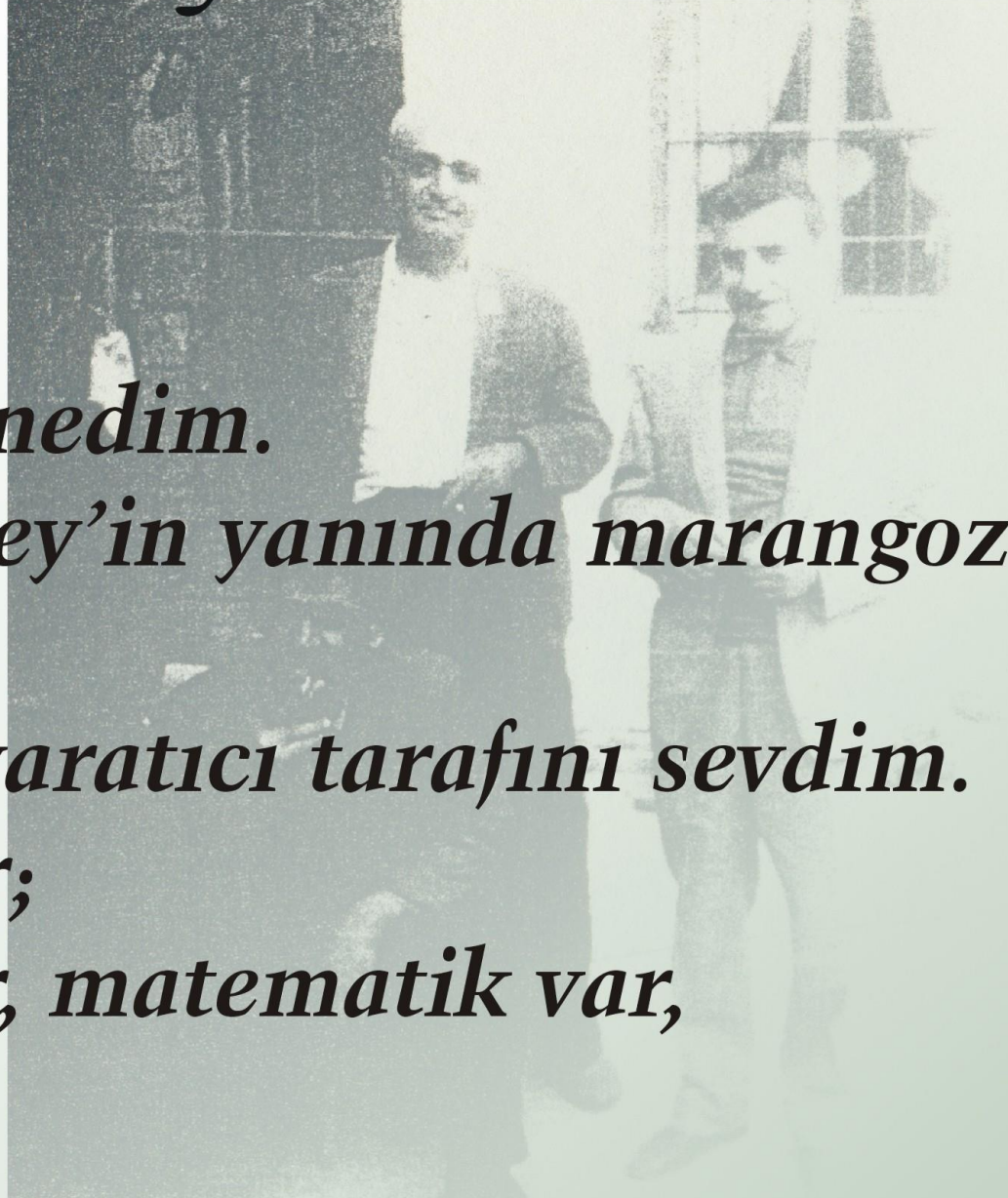
Sonra, Onnik Ağabey'in yanında marangoz oldum.

Sevdim bu sanatı, yaratıcı tarafını sevdim.

Komple bir sanattır;

hesap var, kitap var, matematik var,

estetik var...

20 Sınıf Askerlik

10 Haziran 1941'de askere alındım ve 48 ay sürdü bu askerlik meselesi.

1896 – 1916 doğumlu gayrimüslim askerler, yani 20 sınıf asker, 3 kampta toplandı: Afyon-Sivas-Yozgat.

Bizim adımız “beşinci kol”du; halk arasında “gavur askeri”.

Babamın Ölümü

Yıl 1942.

Erzurum dolaylarında çadırdaki yatıyorduk.

**Babamı gördüm rüyamda siyah giysiler içinde.
“Gel baba” dedim, gelmedi. Sırtını döndü gitti.**

Uyandım, içime bir sızı çöktü.

Babam, Ereğli’de Haziran 42’de ölmüş.

942	I. G.	Çerkesoğlu
Adı	gafaras	
Babasının adı	Hacı Çerkis	
Anasının adı	Madik	
Doğum yeri	Talas	
Doğum tarihi	1295	İkinci ay, dokuzuncu gün

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI
2239
B
No: 206631
İbu cüzdan otuz iki sayfadır.

Dini		Nüfus idaresi	
Medeni hali	ereli	Vilayeti	Konya
Boy		Nahiyesi	
Vücutçe eskalitesi veya neşesi		Mahalle veya köyü	Kafarlı Mba
[*] Yani bekâr mı? evli mi? dul mü? boşanmış mı? boşanmış mı?		Sokağı	
		Hane No.	64
		No.	3
		Sülale No.	140

Babam Gitti Ereğli'de Hayat Bitti

*Askerlik bitti, Ereğli'ye döndüm,
bulduğum her işte çalıştım.*

*Sümerbank inşaatında, anarşist Nevzat'la tanıştım,
dostluğumuz İstanbul'da da sürdü.*

*46 sonbaharında marangoz aletlerimi sattım,
İstanbul'a yol parası ettim..*

İstanbul'a Yerleşme

*Annemle kardeşim Meline de ardımdan geldi.
Arnavutköy'de 25 liraya bir oda kiraladım.
35 lira haftalıkla çalışıyordum.*

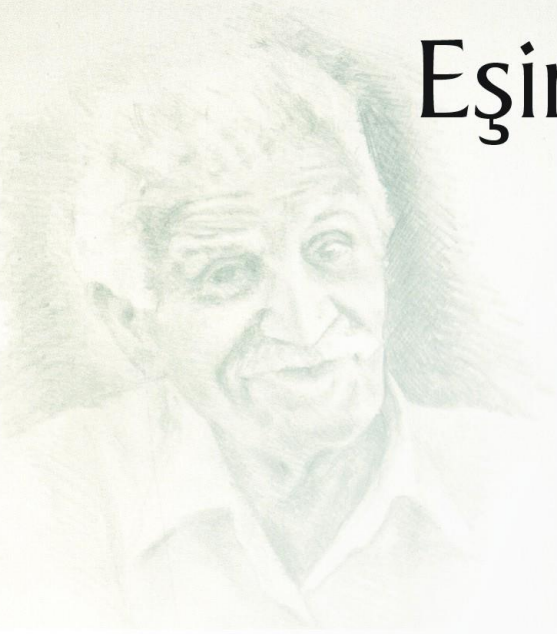
*Birkaç yıl sonra, Kumkapı'ya taşındık,
o gün bu gündür Kumkapı'da otururum.*

Eşim Ağavni (Güvercin) Çerkezyan

*1953 – 54'te evlendik Ağavni ile.
Tahsilli bir kadın değildi,
ama insan olarak çok değerli özellikleri vardı:
iyiliksever bir insandı, herkese özen gösterirdi.
Nesiller geçti elinden.
Hrant Dink “oturturdu beni kucağına,
karnımı doyururdu, bazen pislerdim altıma,
temizlerdi. Benim için bir anneydi” diyor.*

Eşim Ağavni (Güvercin) Çerkezyan

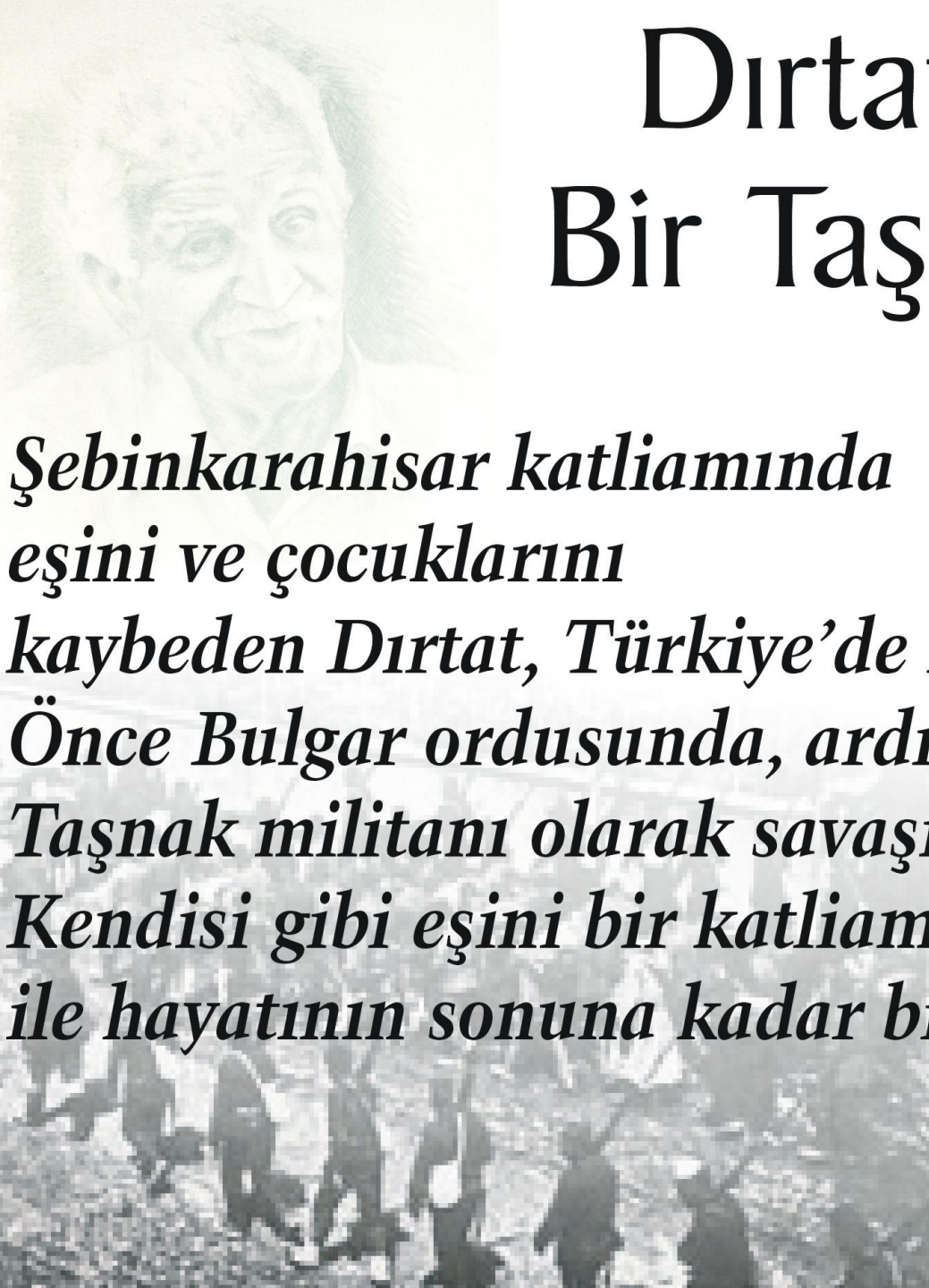

*2000 yılında Agos Gazetesi
“yılın annesi” ilan etti Ağavni’yi.
Çok sevindi okuyunca.
Birkaç gün sonra da hayatını kaybetti.*

*Kumkapı’daki Meryem Ana Kilisesi doldu taştı...
Herkes has bir şey değildir bu. Ona nasip oldu.*

Dirtat Şirinyan: Bir Taşnak Militanı

Şebinkarahisar katliamında eşini ve çocuklarını kaybeden Dirtat, Türkiye'de isimsiz yaşamış. Önce Bulgar ordusunda, ardından Kafkas cephesinde Taşnak militanı olarak savaşmış. Kendisi gibi eşini bir katliamda kaybetmiş Hınazant ile hayatının sonuna kadar birlikte yaşadı.

Aram Aıkbaşyan'ın Mezarı

*şebinkarahisar direniřinin nderi Aram Aıkbařyan,
24 arkadaşıyla Beyazıt Meydanı'nda idam edilip,
Yedikule Surları'nın dibine gömülmüş.*

*Dırtat ve arkadaşları,
onların kemiklerini çıkartıp,
Balıklı Mezarlığı'ndaki şehitler Anıtı'nın
altına gömmüř.*

Milliyetçi Değil, Arı Bir Yurtsever

Dırtat vaktiyle çok savaşmıştı Türk ordusuna karşı, ama hiçbir zaman Türk düşmanı olmadı. Arı bir yurtseverlik vardı onda.

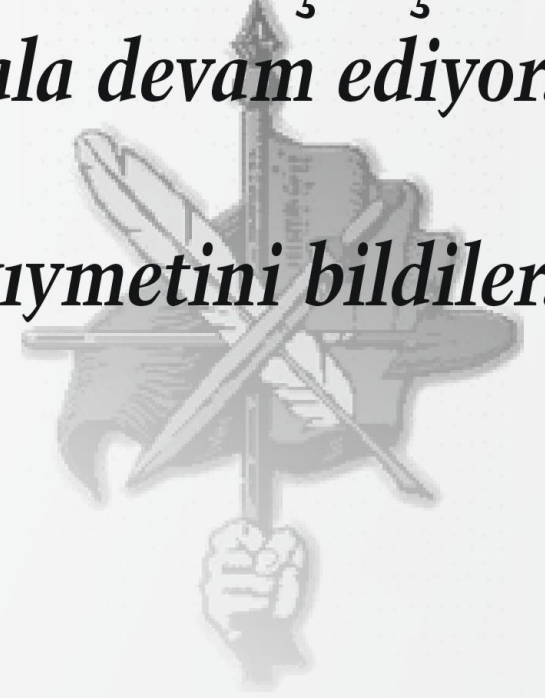
“Türkleri kıskanmayacaksın; onların övünmeye de hakkı var, sevinmeye de. Ama sen de seninkini sevmeyi bil” derdi.

Kafkas - Anadolu Ermenileri İlişkisi

1918'de Ermenistan'da kurulan Taşnak hükümetindekilerin hepsi Kafkas Ermenileridir.

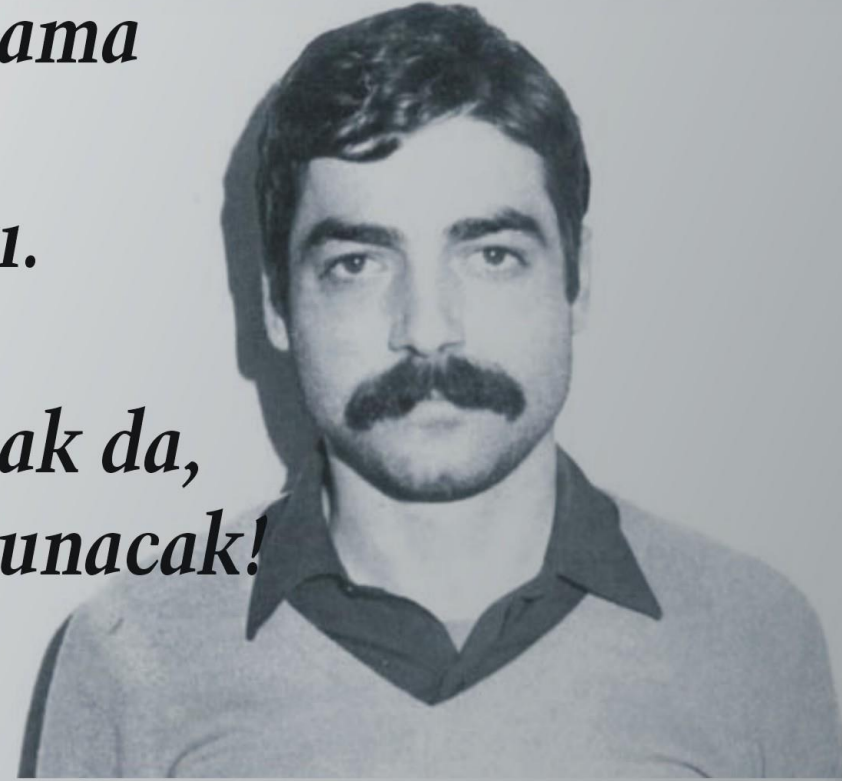
Ama bu kuruluşta belirleyici olan Anadolu Ermenilerinin emeğidir. Kafkaslı-Anadolulu çelişkisi hala devam ediyor.

Ne Ermenistan'ın, ne de sosyalizmin kıymetini bildiler.

Levon Ekmekçiyan

*1982'de İstanbul'da bir bombalama
eylemini Lübnan'dan gelen
Taşnak Levon Ekmekçiyan yaptı.
Bu çocuk, oradan gelecek
Türkiye'de 1-2 tane Türk vuracak da,
sorunun çözümüne katkıda bulunacak!
Bu işin acınacak tarafı...*

Ya milliyetçi olacaksın, ya komünist. O milliyetçi oldu.

6-7 Eylül 1955

Yağmacıların lideri

*Türk bayrağını boynuna peşkir gibi asmış,
önden yürüyor, güruh arkasından geliyordu.*

Girdikleri her yeri kırdılar, döktüler...

Akşam saatlerinde köşe başından düdük sesi geldi..

Kaçışmaya başladılar.

Bir de baktık, yanında askerlerle bir yüzbaşı geldi.

Kumkapı'da Yağma

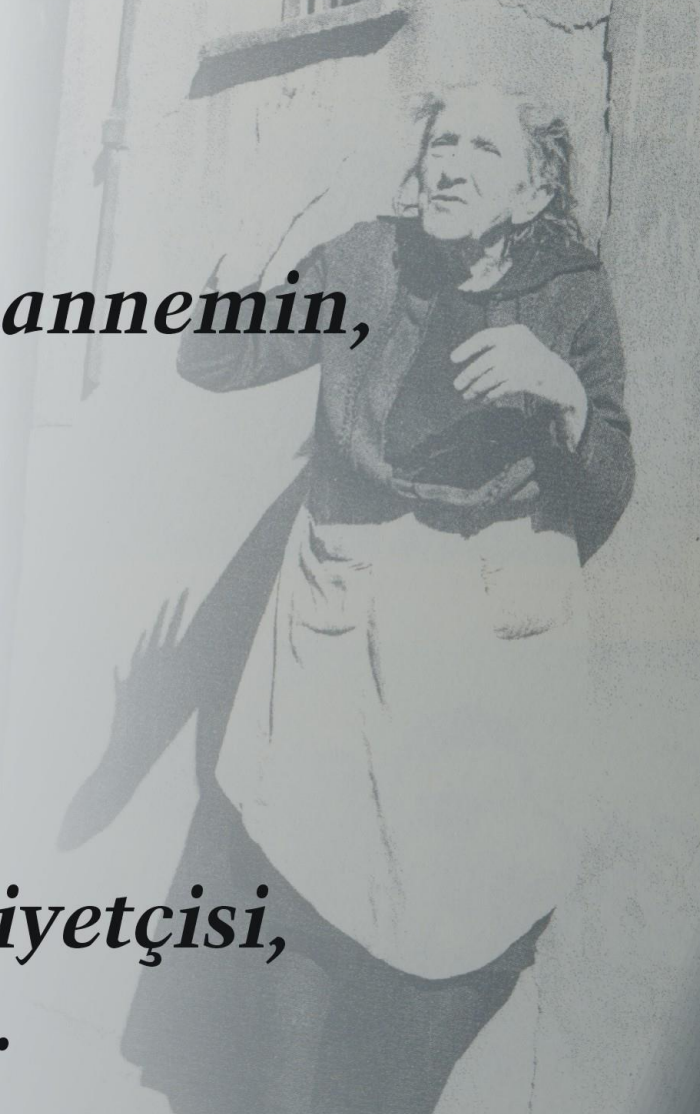
*Dükkan komşumuz,
meslektaşımız,
Laz Mehmet yağmacılardan biriydi.
Haber gönderdim kendisine;
“gidin söyleyin o hergeleye, bir daha 6-7 Eylül olmasın,
aynısını ben kendisine yapacağım” diye.
O günden sonra bir daha selamlaşmadık.
Laz Mehmet gibi bir yığın insan vardı, 6-7 Eylül'de..*

Beyođlu

*6-7 Eylül olayları oldu.
Sabahleyin gittim ki,
teyzemin büyük oğlu Hırant'ın yüzü sapsarı,
küçük oğlu Arto kapının önünde yerlere atılmış
eşyaların içinde kırılmamış esans şişeleri arıyor.
O Beyođlu öyle bir hale getirildi ki,
manzaraya inanmak mümkün değil.
Ardından çok sayıda Rum ve Ermeni İstanbul'u
terkedip, yurt dışına gitti.*

Taşnak Annenin Komünist Ođlu

*Çok acı çekmiş bir kadın olan annemin,
okumayı sevmesinde ve
bizlere sevdirmesinde
eğitimi bir Taşnak olmasının
elbette büyük rolü vardı.
Aram dayım da Taşnak'tı.
Bana gelince, ben Ermeni milliyetçisi,
Taşnak değil, komünist oldum.*

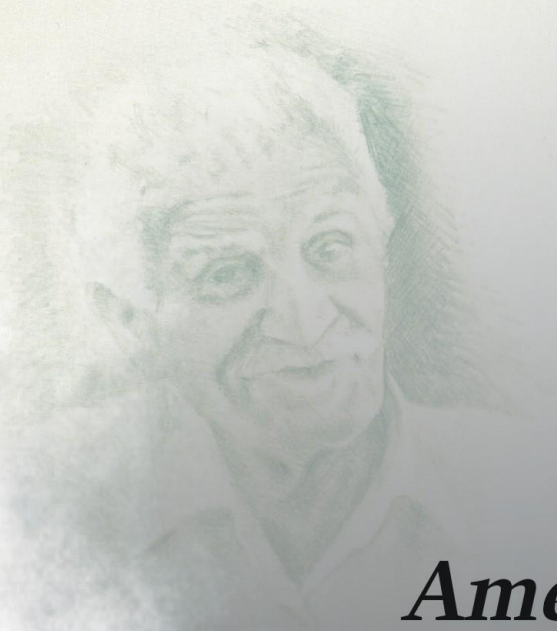
Ermenileri İmhadan Komünizm Kurtardı

*Çoğunluk milliyetçi olurken neden komünist oldum?
Ermeni halkının yaşadığı büyük kırımı çok iyi biliyordum.
Bu katliamların ardından Ermeni halkını mutlak yok oluştan kurtaran, Ermenistan'da 1918'de kurulan Taşnak hükümeti değil, 1920'de iktidarı alan komünistler olmuştu.*

Gençlere Sosyalizmi Öğretme Mücadelesi

*1965 seçimlerinden evvel,
Türkiye İşçi Partisi'ne girdim.
TİP, bizim için bir çalışma sahasıydı.
Bizim çocuklara Nabi, Veysi, Sıtkı vd.'lerine
Marksist kitaplar getirmeye başladım.
Çocuklar öyle öğrendi Marksizmi, Leninizmi.*

*6. Filo gelmiş İstanbul'a.
Biz gittik Dolmabahçe'ye,
bayrak açtık,
gelenleri taşılayacağız.
Bir haber geldi ki,
Amerikalılar Bebek'ten karaya çıkmış.
Bombok olduk!*

Türk Solu

*Bu memlekete Migros geldi,
“Türk Migros” dediniz.*

*Pirelli geldi,
“Türk Pirelli” oldu.*

*Bu halkın kışına yerleştiren
bütün kazıklar böylesi
bir jelatine sarıldı.*

*Şimdi de siz
“Türk solu” diyorsunuz.*

Sovyet Vatandaşlığı

*Sovyet vatandaşlığına kabul edildim 1973'de.
Ama gidemedim Ermenistan'a.
Rahmetli eşim karşı çıktı.
Biraz da, bizim partili arkadaşların
serzenişleri oldu.
“Bizi bırakıp gidiyorsun” diye sitem ettiler.
Kaldık.*

ATILIM Gazetesi

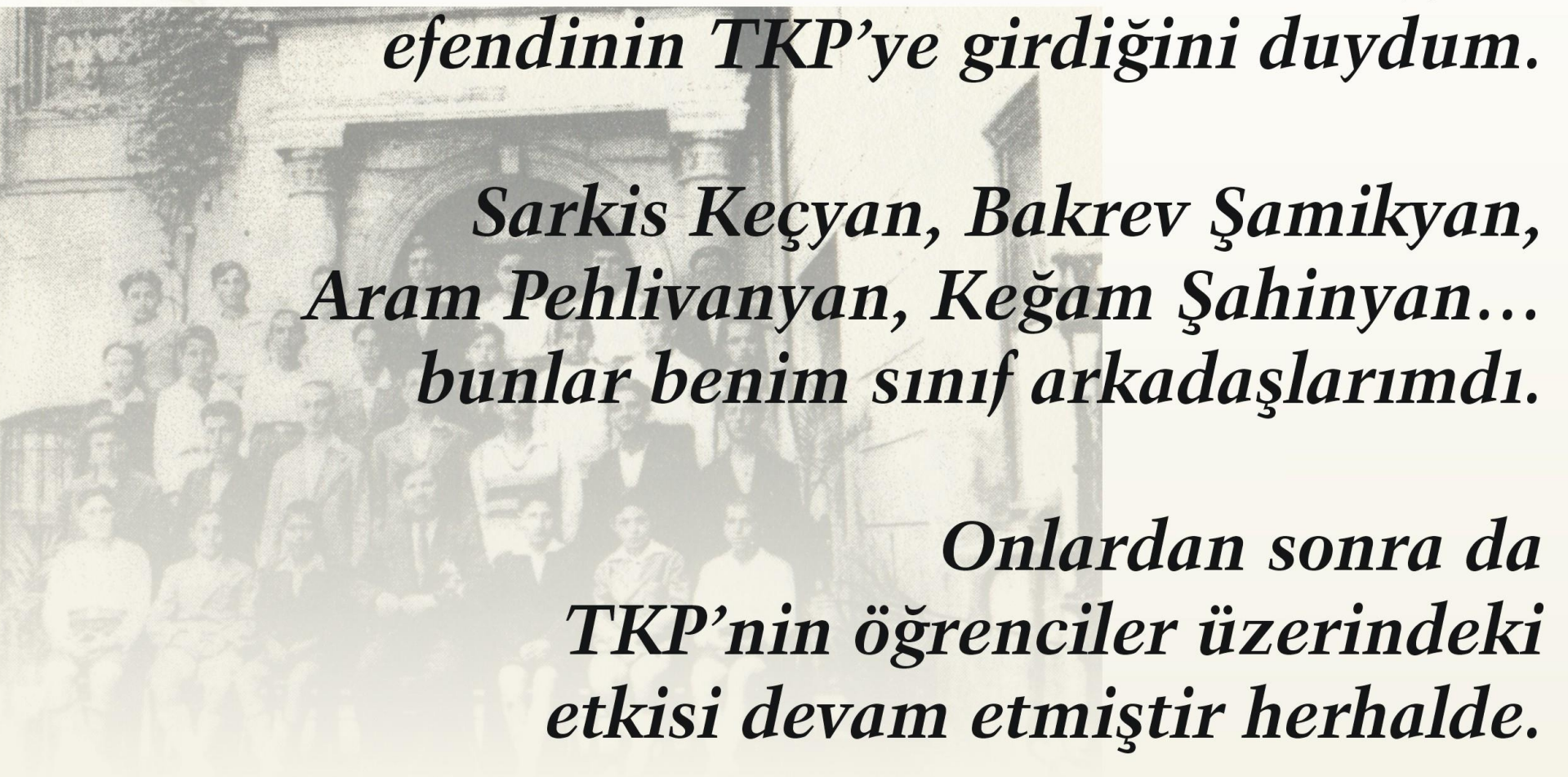

*Ben marangoz muydum? Ne marangozu?
Marangozhane üniversite oldu, matbaa oldu.
Senelerce TKP Merkez Komitesi yayın organı
Atılım'ı bastım.
Asıl olarak 3 kişiydik bu işle uğraşan:
Vahap, ben ve benim çok güvendiğim bir insan.
Tabii, kimse kimsenin gerçek adını bilmezdi.
Sadece benim adım açıktı.*

Getronogan Lisesi'nin Tanınan Komünistleri

*Benim okuduğum yıllarda Getronogan
Lisesi'nin müdürü Kirkor Sarafyan
efendinin TKP'ye girdiğini duydum.*

*Sarkis Keçyan, Bakrev Şamikyan,
Aram Pehlivanyan, Keğam Şahinyan...
bunlar benim sınıf arkadaşlarımdı.*

*Onlardan sonra da
TKP'nin öğrenciler üzerindeki
etkisi devam etmiştir herhalde.*

Aram Pehlivanyan

*Getronogan'da okurken,
Aram'la birlikte fotoğraf çektirmiştik.
1970'li yıllarda Atılım'ı basarken birlikte
çalıştığımız Kadir,
o sıralar TKP politbüro üyesi olan
ve ideolojik alandan sorumlu görevde
bulunan Aram'la birlikte çektirdiğimiz
o fotoğrafı aldı benden.
Ne oldu bilmiyorum.*

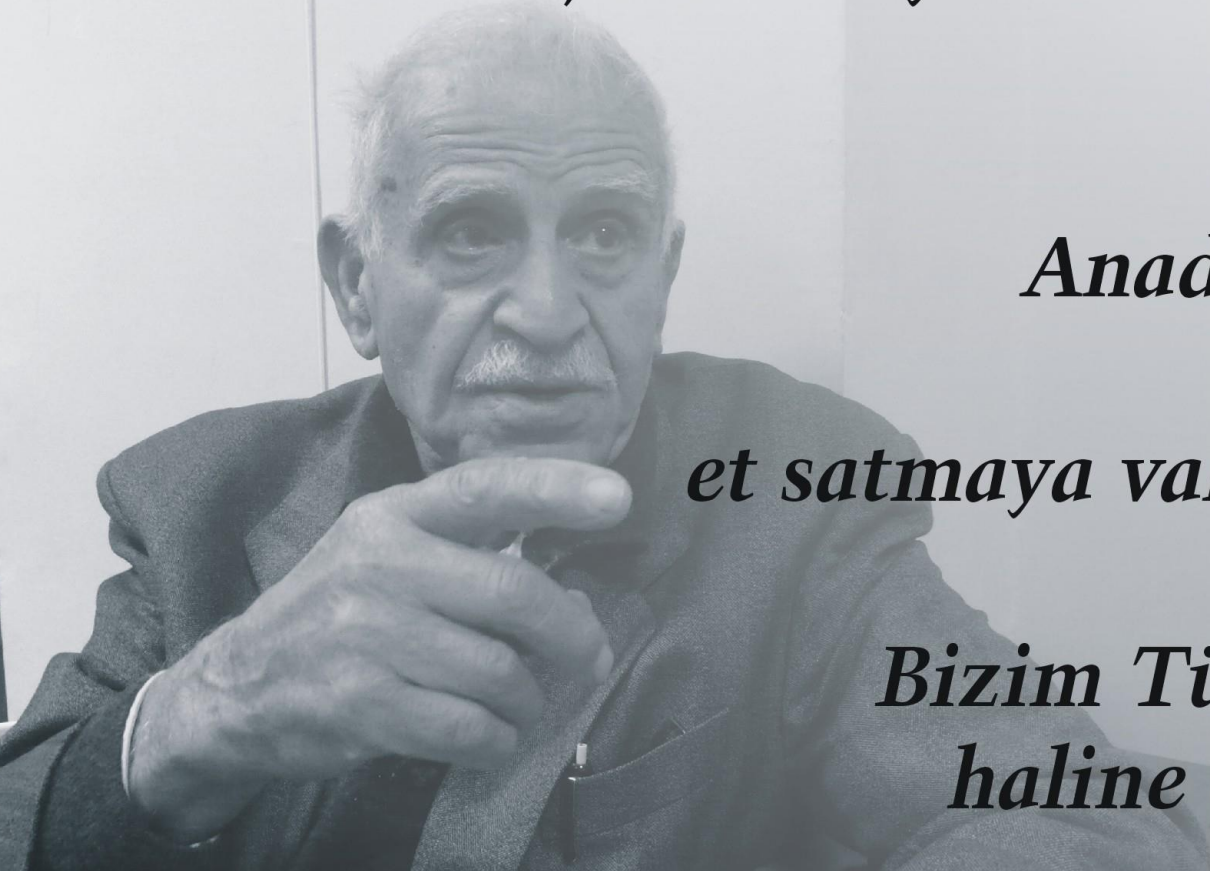
Elleri Birleřtirmek ve Sıra Neferi Olmayı Bilmek

*Kimse burnundan kıl aldırılmıyor,
bir araya gelmiyorlar.*

Biraz sıra neferi olmaya tahammülümüz olsa...

*Anadolu'da bir laf var:
“it taşlamaktan,
et satmaya vakit bulamıyoruz.”*

*Bizim Türkiye solcusunun
haline çok uyuyor bu laf.*

Son SöZ

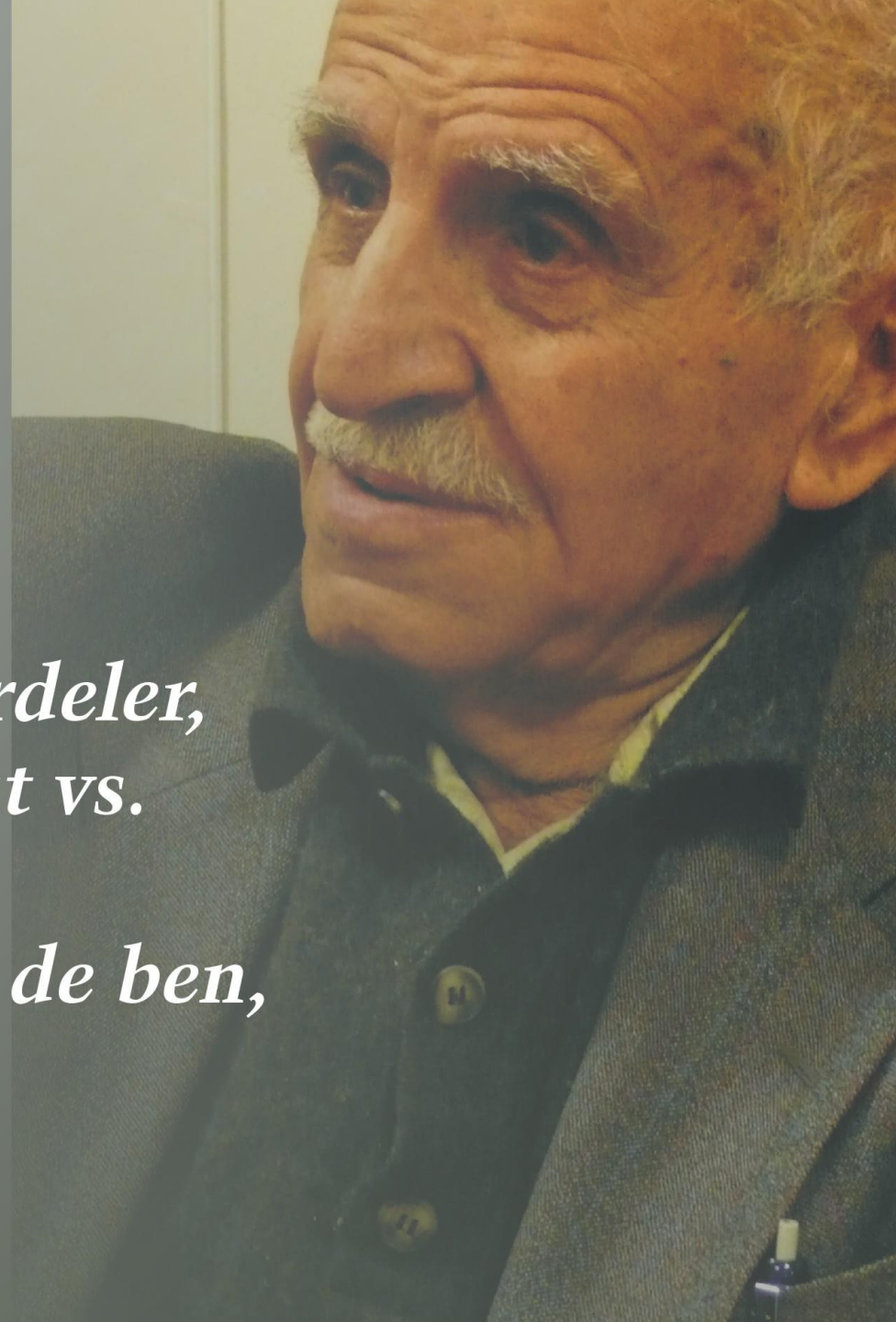
*“Paylaşamayacak ne var bu dünyada;
Dünya, üzerinde yaşayan tüm insanlara yeter de,*

artar bile...

*İnsanlar arasındaki perdeler,
din, dil, milliyet, tarikat vs.
kaldır bunları ortadan,
bak kalır mı, ne sen ne de ben,*

sadece insan kalır.

Sarkis Çerkezyan'ın sesinden

I.

*Güzel günlerim geçti,
Derin acılarım kaldı.
Ne zalim dünyadır ki bu...
Acım büyüktür,
Yara var ama dermanı yok.*

II.

*Sustu bulutlar;
Yıldızları ve mehtabı benden aldılar.
Ellerim göğsümde,
Başım eğik.*

*Ondan sonra her gece
Ay doğarken
Onun kederli yüzünü gördüm...*

